

سخنگوی کمیسیون اصل نود مجلس مطرح کرد: ۳۰ سال فرار از شفافیت و نظارت!

صفحه ۷

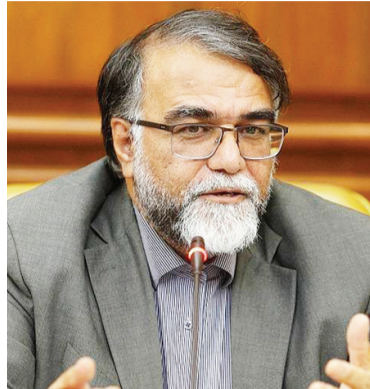
قیمت ۹۰۰۰ تومان

شنبه ۲۸ مرداد ۱۴۰۲، ۲ صفر ۱۴۴۵، ۱۹ آگوست ۲۰۲۳، شماره ۴۲۷۸ (دوره جدید)، ۱۲ صفحه

دیدگاه ...

بی اعتمادی، درس تاریخی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

دکتر سعید پورعلی

چنین نقشی در انجام کودتا سربراز می زدند. این پرده پوشی و برعهده نگرفتن نقش اصلی در انجام کودتا ۱۳۳۲ مصداق بارز نقض گزاره ای بود که در ابتدای یادداشت آوردیم. موفقیت در کودتا و برکناری دولت ملسی محمد مصدق بدون صاحب مانده بود و این دو کشور از پذیرش مسئولیت خود در کودتا سربراز می زدند. البته در سال های بعد برخی از مقامات ایالات متحده از نقش امریکا در طراحی و هدایت کودتا پرده برداشتند. مادلین آلبرایت وزیر خارجه امریکا در سال ۱۳۷۹ برای سرنگونی نخست وزیر مردمی اظهار تاسف کرد. این نخستین بار بود که یک مقام رسمی ارشد امریکایی بردخلالت دولت امریکا در

نقش اصلی در طراحی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ برعهده افرادی بود که با شرکت های بزرگ نفتی در خاورمیانه ارتباط تنگاتنگ داشتند. آلن دالس، کریمت رزولت، جان فاستر دالس وزیر امور خارجه دولت آیزنهاور، اورل هریمن طراحان اصلی و معرکه گردانان کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بودند. اخیرا دولت ایالات متحده امریکا اسنادی از دوره ۲۸ ماه ۱۳۳۰-۱۳۳۲ منتشر کرده است که حاوی اطلاعات ارزشمندی از مداخله عمیق و گسترده این کشور با همراهی بریتانیا برای برکناری دکتر محمد مصدق از قدرت است. براساس این اسناد که همچنان برخی از سطور آنها از حالت محرمانگی خارج نشده است، کودتا از طرح های مورد حمایت هردو کشور بوده است. عملیات آژاکس و بعدتر تی پی آژاکس برای پررنگ کردن منطبق جنگ سرد و خط مقابله با گسترش سیطره شوروی، محصول همکاری سرویس امنیت خارجی انگلیس (MIF)، سیا (CIA) و وزارت خارجه دو کشور در اوایل تیرماه ۱۳۳۲ بود. طرح کودتا به تصویب رئیس جمهور امریکا آیزنهاور هم رسیده بود. این طرح تحت عنوان "کارزار استقرار دولت هوادار غرب در ایران" به سفیر فرمان داده بود تا از روش های قانونی و شبه قانونی برای تغییر دولت مصدق به یک دولت هوادار غرب به رهبری و نخست وزیری زاهدی استفاده نماید. "اعزام کریمت رزولت عامل سیا، ژنرال شوارتسکف رئیس پیشین هیئت ژاندارمری امریکا در ایران و ژنرال بولارد، ریاست هیئت نظامی وقت امریکا در ایران برای حمایت از کودتا و شاه برای رهبری عملیات کودتا نشانگر مداخله عمیق و گسترده این دو کشور در مسائل داخلی ایران بود. این دو کشور علیرغم اجرای موفقیت آمیز عملیات آژاکس و انجام کودتا بر علیه دولت قانونی محمد مصدق، سال ها از پذیرش مسئولیت و برعهده گرفتن

مطالبه عمومی مردم برای ملی شدن از چنان قدرتی برخوردار بود که شاه از قدرت خیابان و مردم پیش از قدرت بریتانیا می ترسید و عدم همراهی با این مطالبه عمومی را به معنای از بین رفتن پایه های مشروعیت و بعدتر خود سلطنت می دید. محمد مصدق توانسته بود این گفتگومان را به یک گفتگومان ملی بلا منازع تبدیل کند و به همین خاطر مبارزه نفت از نظر اکثریت ایرانیان "نبردی برای استقلال ملی" بود.

همچنان بر این نکته اصرار دارد که نمی توان به امریکا و انگلستان اعتماد کرد. براساس این تجربه تاریخی می توان ادعا کرد که برخی از موفقیت هاهم هستند که بدون صاحب اند و تنها شکست نیست که یتیم است. موفقیت های هم وجود دارد که سال های سال یتیم می مانند. ویژگی چنین موفقیت های که یتیم هستند آن است که ارزش های اخلاقی و انسانی همراه نبوده و نیستند.

* استادیار علوم سیاسی جهاد دانشگاهی
کارشناس مناطق آزاد تجاری صنعتی

موفقیت صد صاحب دارد ولی شکست یتیم است. شاید یکی از مصادیق نادرست بودن این گزاره، کودتای ۲۸ مردادماه ۱۳۳۲ علیه دولت ملی محمد مصدق باشند. نهضت ملی شدن صنعت نفت عرصه رویارویی مردم با جریان استعمار خارجی و استبداد داخلی تبدیل شد. کنترل بریتانیا بر منابع نفتی ایران (شناسایی، استخراج، تولید و پالایش و صادرات) در اواخر دهه ۱۳۲۰ با مخالفت های شدید

واقعیات آن بود که شرکت بزرگ نفتی گلف، تگزاس، استانداردار اوایل آونیو جرسی، نیویورک و کالیفرنیا معتقد بودند که نهضت ملی شدن نفت از چنان قدرت الهام بخشی برخوردار است که می تواند منافع گسترده امریکا و بریتانیا را نه تنها در حوزه نفت بلکه در زمینه مس، لاستیک، قلع، آهن، نیکل و نیترات در کشورهای مثل اسپانیا، پرتغال، یونان، برمه، بولیوی، شیلی، هند، پاکستان و اندونزی تحت تاثیر قرار دهد. اتفاقی که بلافاصله با الهام از نهضت ملی شدن نفت در ایران با ملی سازی کانال سوئز رخ داد.

مواجه شد. پیش از این در نتیجه قراردادهای ناگین داریسی ۱۲۸۰، ۱۳۱۲ و قرارداد الحاقی گس-گلشائیان ۱۳۲۸ در دوره قاجار و پهلوی اول و دوم سهم ایران از منابع خود اندک و ناچیز بود. این قراردادهای استثماری موجب اعتراض مردم و برخی از سیاستمداران ملی بود. رهبری جریان نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران دکتر محمد مصدق نقش اصلی را در ارائه لایحه ملی شدن صنعت نفت در سال ۱۳۲۹ برعهده داشت. این لایحه با تصویب مجلس شورای ملی و سپس سنای، صنعت نفت را در تمام مناطق کشور بدون استثنا ملی اعلام کرد. براساس این قانون تمام عملیات اکتشاف، استخراج و بهره برداری در اختیار دولت قرار گرفت. محمد مصدق با اظهار تمایل مجلس در اردیبهشت ماه ۱۳۳۰ نخست وزیر می شود و برنامه اصلی دولت خود را اجرایی سازی قانون ملی شدن صنعت نفت

برای شما نیک می پنداریم

املاک نیک

گروه مشاورین املاک
REAL ESTATE GROUP

نیک NIK

آینده ای روشن

در سرمایه گذاری

و فرصتی تکرار نشدنی

- خرید
- فروش
- اجاره

- علی الهی
- مسعود موسوی
- امیر عبد الهی
- عباس مظفری
- امین محمودی
- محمد صالحی